



# بيان أقوال الصحابة

## So Bandingan Ko Manga Katharo' o Manga Sahabah

al Khutbah 102

**Ki: Alim, Hassanor M. Alapa**

al Murshid al Am

al Insan Islamic Assembly of the Philippines

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ  
أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا, وَأَشْهَدُ أَلَّا  
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ, اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ  
وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ اهْتَدَى يَهْدِيهِ إِلَى  
يَوْمِ الدِّينِ وَبَعْدُ:.

فَيَا عِبَادَ اللَّهِ يَقُولُ الْحَقُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ:  
قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ  
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (البقرة 31)

Innalhamda lillāhi nahmaduhu wa nastāinuhu wa nastagfiruh, wa na'ūdubillāhi min shurūri anfusinā wa sayyiāti a'mālinā, man yahdihillāhu falā mudhillalahu, wa may yudhlil falan tajida lahu waliyyan murshidā, wa ash'hadu allā ilāha illallāhu wahdahu lā sharīka lahu, wa ash'hadu anna Mohammadan abduhu wa rasūluh, Allāhumma salli wa sallim wa bārik alā Mohammadin sallallāhu alayhi wa salallama wa alā ālihi wa sahabihi wa manihtadā bihad'yihī ilā yawmidd dīn wa ba'du:

Fayā ibādallāhi, Yaqūlul Haqqu Tabāraka wa Ta'ālā fil Qur'ānil Karīm:

Qulnah bitū minhā jamīan fa'immā ya'tiyannakum minnī hudan faman tabi'a hudāya falā khawfun alayhim wa lā hum yahzanūn (al Baqarah 31).

So langowan a podipodi a go so samporna' a bantog na rk o Allāh ﷻ, bantogn tano Skaniyan go mamangni tano ron sa tabang, a go mangni tano Ron sa sapngan Iyan so manga dosa tano, go lomindong tano ko Allāh ﷻ phoon ko manga antiyor o manga ginawa tano, a go so pangararata o manga galbk tano, sa taw a toroon skaniyan o Allāh ﷻ, na da' a makadadag on, na sa taw a dadagn iyan na di nka dn mitoon sa salinggogopa iyan a phakatoro' on.

Aya oriyen oto na, manga Oripan o Allah:

Aya bandingan tano imanto na so kaphamagosaya tano sii ko manga katharo' o manga Sahabah ino khibtad oto sa pd ko manga bowalan a pkhaponan o manga kokoman o Shari'ah?

Pd sa matatankd a so sabaad ko manga *Sahabah* o Rasulullah ﷺ a so manga taw a minipagpda' iyan ko kaoyagoyag iyan a go miaknal iran on so manga pagn's o Kitab a go inisampay siran ko pankat a *Ijtihad* na miagijihad siran sa pamikiran ko manga btad a da' a ba on titayan a mapayag a pd ko Kitab o Allāh a go so *Sunnah* o Rasulullah ﷺ sa adn a miaadn kiran a manga katharo' a pkhaopakat siran on ko sabaad a manga masa na pkhasobag siran ko sabaad on sa miatimo' a phoon roo so manga sbag iran ko manga pakaiza' a aya inibtho ron na *Fiqhu as Sahabah* (kokoman o manga *Sahabah*) a initogalin o manga panonothol sabap sa da midakat sankoto a masa niyan, oriyen iyan na minithothogalin ko kitab an a *Hadith* a go so *Fiqhi* sa pinggalbk skaniyan o manga *Fuqaha* a manga *Mujtahid* a so miakaoma siran ko oriyen iran, sa adn pman a salompok kiran a da iran galbka.

So *Abu Hanifah* na pitharo' iyan a: Amay ka da' a matoon akn ko Kitab o Allāh (a kokoman) a go da pn ko *Sunnah* o Rasulullah ﷺ na kowaan akn so katharo' o manga *Sahabah* niyan ko khabayaan ko ron na ibagak akn so khabayaan ko ron, oriyen iyan na di ako mliyo ko katharo' iran sa ba ko khowaa so katharo' o salakaw kiran. Go sii ko isa a kiapanothola on na pitharo' iyan a: So miakaoma rkami a phoon ko *Sahabah* na phagonotan ami skaniyan na so miakaoma rkami a phoon ko manga *Tabi'in* na phrompirn ami siran, go pianothol o *Ibn al Mubarak* a: Miyan'g akn so *Abu Hanifah* a gii niyan tharo'on a: Igira miakaoma (so kokoman) a phoon ko Nabi na tarimaan ami, na amay ka makaoma so phoon ko *Sahabah* na mamili' kami ko katharo' iran, na amay ka makaoma rkami so phoon ko manga *Tabi'in* na rompirn ami siran.

So *as Shafi'i* na gowani a izaan ko katharo' o *Sahabah* igira miasobag siran on na pitharo' iyan a: Khowaan ami so miakaayon on ko Kitab o Allah odi' na so *Sunnah* odi' na so *Ijma'* odi' na so miakapiya ko *Qiyas*, na gowani a izaan ko katharo' o isa kiran a da' a miatoon a pamikiran o pd

iyang a miakaayon on odi na miakasopak on, na pitharo' iyang a: So manga taw o kata'o (*ahlul ilm*) na pkhowaan iran ko sabaad a masa na ipmbagak iran ko sabaad a masa, sa pkhowaan iran so pamikiran o sakataw ko manga *Sahabah* amay ka da' a matoon iyang a titayan a Qur'an odi' na *Sunnah* a go *Ijma'* odi na da' a *Qiyas*.

Giyanan na mapayag sa mataan a pkhowaan iran so manga katharo' o manga *Sahabah* amay ka da' a titayan a Qur'an odi' na *Sunnah* antaa ka *Ijma'* odi' na *Qiyas* sa pphiliin iran so miakaayon on ko Kitab a go so *Sunnah* a go so *Ijma'*.

Minitogalin a miakapoon ko *Ibn al Qayyim* a pitharo' iyang a: So Kata'o na manga pankatan: Aya paganay ron na so Kitab o Allāh, go so *Sunnah*, na aya ika dowā; na so *Ijma'* ko da' a ba on titayan a Qur'an a go *Sunnah*, na aya ika tlo: na so katharo' o *Sahabah* a da' a ba on miatoon a makasosopak on a pd ko manga *Sahabah*, na ika pat: na so kiasobagan ko manga *Sahabah*. Na ika lima na so *Qiyas*.

Go miatoon ko kitab a as Shafii a *al Umm* a sii ko kasobag iran na ayakhowaan na so marani ron ko Qur'an a go so *Sunnah* na amay ka da' a matoon iran a papata' ko karani na so katharo' o *Abu Bakr* odi' na so *Umar* odi' na so *Uthman* na aya rkami makallbi amay ka mangonotonot kami sa kpit.

Go aya ibarat oto na so *Imam Malik* a pkhowaan iyang so galbk o manga taw sa *Madinah (Amalu Ahlil Madinah)* a so kiaopakatan on a go so kiasobagan on a so aya onayan iyang ko kalalayami ron na manga smbag o manga *Sahabah* a go so manga galbk iran. Go datar oto so *Imam Ahmad bin Hanbal* a gii niyan galbk so marayag a tindg sa di ron mliyo sa amay ka da' a ba on makarayag ko katharo' iran na panotholn iyang so manga tindg iran, a kiasabapan oto sa kapphakadakl o manga pamikiran sii rkaniyan ko mas'alah a satiman.

Phoon sii na miakala' so giikapagosaya ko manga katharo' o *Sahabah* o ino khiitong a dalil a khaosar skaniyan o *Mujtahid* amay ka da' a matoon iyang a titayan sii ko mas'alah odi' na *Ijma'* antaa ka di?.

Sa siniyap o manga Ulama ko *Usul* ko kiambidabida' o manga kpit iran a go so manga okit iran so kapagosaya sankā'i a mas'alah sa inibtad iran a pd ko kaphagitonga ko manga dalil a kiazosopakaan sa pianothol iran on so manga katharo' sa inipanaban o oman i isa kiran so pamikiran a kinowa niyan, na so kipmbangnsaan ko pamikiran ko khirk on na darpa' a kiazosopakaan iran.

Da' a sankaan a mataan a so pamikiran o *Sahabah* na di khabaloy a bagr a dalil ko *Sahabah* a salakaw ron a pd ko manga *Mujtahidin*, sa aya kiazosopakaan na sii ko kababaloy niyan a bagr a dalil ko kibangnsa niyan ko manga *Tabi'in* a go so miakaoma ko oriyen iran, sa so katharo' o *Sahabah* sii sankoto na phizoson:

*Soson a paganay*: So kiaompongan kiran sa bathk a go mapayag sa giyanan na kiaoapakatan so kababaloy niyan a bagr a dalil ka kagiya skaniyan na *Ijma'* a mapayag.

*Soson a ika dowa*: So katharo' iyan ko nganin a di khasabot sa nggolalan sa pamikiran a go so akal ka datar o manga btad a kasimba a go so khikadidiyanka' (*Muqaddarat*) sa giyankanan na da' a sankaan ko kababaloy niyan a bagr a dalil a wajib so kanggalbka on ka kagiya aya kiapoonan iyan na so mian'g.

*Soson a ika tlo*: So katharo' o isa kiran ko nganin a praotn a pamikiran a da' a miatoon on a sopak iyan a pamikiran.

*Soson a ika pat*: so miakapoon kiran sa minggolalan sa *Ijtihad* sa da siran on maopakat ogaid na mindakl so manga kpit iran on, sa giyanan a go so onaan iyan a pamikiran i ron minitana' so kiasobag.

Na aya pamikiran a miapanothol phoon roo na tlo:

*Paganay ron*: Kna' o ba bagr a dalil a mamamantk, ka kagiya miakambowat sa *Ijtihad* a phoon kiran a khapakay a ontol odi na ribat, ka kagiya di siran pindiyaara ko karibat na khabaloy so katharo' iran a datar o katharo' o salakaw kiran a pd ko manga *Mujtahidin* a skaniyan na kna' o ba bagr a dalil, sabap ko kiatankd o kapkharibat o sabaad kiran a go so kipkhasowin o sabaad kiran ko pamikiran iyan. Go kagiya miatankd so kiasopaka o sabaad ko manga *Fuqaha* ko *Tabi'in* ko sabaad kiran a go kiatokawan iran anka'i a kiasopak sa da iran sankaa sii kiran, na opama ka so pamikiran iran na bagr a dalil a phan'gl ko phakasalono kiran na disomala a sankaan iran sii kiran ankanan a kiasopak, na amay ka miatankd oto ko manga *Tabi'in* na so salakaw kiran na datar iran, go so kapakalalawan o *Sahabah* ko kababaloy ran a makallbi a go mata'o a go mala i kalk a di so salakaw kiran na di niyan khipatoray ko salakaw a *Mujtahid* ko phakasalono kiran so kaonoti kiran ka kagiya so manga dalil ko kisasaparn ko kapangonotonot sa kpit na lankap a mararankom iyan so *Sahabah* a go so salakaw ron.

*Ika dowā:* Skaniyan na bagr a dalil ko nganin a miasopak iyan so Qiyas (manga onayan) ka kagiya so kasopaka ko onayan na di khaadn sa ba matag pamikiran ogaid na patoray a maadn on so dalil a mian'g.

*Ika tlo:* Skaniyan na bagr a dalil a mamantk. Ka kagiya so katharo' o *Sahabah* na marani ko bnar a di so katharo' o salakaw ron a pd ko manga *Mujtahidin* ka kagiya khapakay a miyan'g iyan ko Rasulullah ﷺ odi' na mian'g iyan a miakapoon ko isa a *Sahabah* a mian'g iyan pman ko Rasulullah ﷺ, odi na miasabot iyan a phoon ko Ayat ko Qur'an sa sabot a minisoln ko salakaw ron sabap ko kapakalalawan iran ko kasasabota ko basa *Arab* sa nggolalan sa waraan a go so kagarang o pamikiran iran a go so kiamasa'iran ko manga sabap o kiatoron o manga ayat a go so kiathay a kinipagpdaan iran ko Rasulullah ﷺ a go so kiasandngi ran ko manga galbk iyan a go so manga kokoman iyan. Sa giyoto na khabaloy niyan so sabot iran a sii ko pankatan a di ron khisampay so sabot o salakaw kiran. O pama ka so *Ijtihad* iran na minggolalan sa Qiyas na skaniyan na makallbi a di so Qiyas o salakaw ron sabap ko kababaloy ran a makalalawan ko kiggpaan a di so salakaw kiran ko katawi ko manga sabap o Kitab a go so manga pag'n's iyan.

## **SO KAPAMIMIKIRANA SANKOTO A MANGA DALIL**

Giyoto i manga pamikiran o mizosopaka' on sanko'i a mas'alah ko kapontok iyan. Go miailay nka so mikhpit ko kakhawaa on sa mamantk a da' a kkpitan iran a rowar sa kagiya siran na makalalawan i kapiya a di so salakaw kiran, a go so pankatan iran na maporo' a di so pankatan o salakaw kiran, a go so sabot iran na matolangd a di so sabot o salakaw kiran, sabap ko kakhapakay a so miakapoon kiran a pamikiran sa bontal a *Ijtihad* na manga katharo' a mian'g iran ko Rasulullah ﷺ sa minisonggod siran o kasanggila sa da iran kibangnsaan sankoto a katharo' ko Rasulullah ﷺ sa kalk sa o ba iran mapakambokhag so Rasulullah, go sabnar a kipitan iran so sabaad a manga Hadith a ipphatoray niyan so kaonoti kiran a so da makalidas ko kiapamagosaya ko kabbnar iyan a go so kakhatharima iyan sa maana a salakaw ko babantakn iran on.

So pman so miakada' ko kakowaa on na da' a kasasandayan ko daawa iran a rowar sa kagiya siran na manosiya a di siran pindiyara ko karibat sa datar o salakaw kiran sabap ko kiatankd o kiaribata o sabaad kiran ko sabagi' ko manga *Tabi'in* sa mian'g kiran sa da kiran masanka'.

Sa so mas'alah ko pamikiran akn na da' a dalil on a gtas ko kakhatankd o kababaloy niyan a bagr a dalil odi na so kapakadaa on, sa sii tano matatago' ko kathankda tano ko asal a pd ko manga pakaasal a so iphatoray o *Mujtahid* sa ginawa niyan a di ron khapakay so kaawa iyan on

ko masa a katankd iyan a go mabagr on sa da' a miatoon iyan a dalil a mabagr a phoon ko Qur'an odi' na *Sunnah*.

Sa amay ka pakadalmn tano so pamikiran sii ko manga katharo' o manga *Sahabah* a so darpa' a kiazosopakaan na khato'on tano skaniyan a manga katharo' a miakambowat sa minggolalan sa *Ijtihad* a masasanday sa dalil a khatarima', ka kagiya di tharimaan a akal o ba makambowat ko isa kiran so smbag (*fatwa*) sa da' a dalil iyan a kasasandayan on, na so pkhowa ko katharo' o *Sahabah* na di niyan khowaan ko matag kababaloy niyan a katharo' a *Sahabah* ogaid na kagiya katharo' a masasanday sa dalil a bnar na so kanggalbka on na skaniyan dn so kanggalbka sankoto a dalil apiya pn da tano marinayag, sa makasasaginda ankanan a galbk ko kanggalbka ko *Ijma'* a so di tano dn plilingayin so *sanad* iyan.

Sa amay ka so *Sahabah* na madakl a pamikiran iyan sii ko mas'alah a satiman na so bnar na di phakaliyo sankoto. Sa patoray ko *Mujtahid* a kaplobaa niyan ko marani ron ko Kitab o Allah a go so *Sunnah* o Rasulullah ﷺ sa aya niyan mapnggalbk, sa khaadn oto sa datar o kapakarayaga ko dalil ko manga dalil a miakazosopaka', sa da' a miatoon ko isa a *Imam* a pd ko manga *Imam* a so kinowa iran so katharo o *Sahabah* a ba niyan kinowa so apiya antonaa pamikiran iyan, ogaid na gii niyan pakandayagaan sa pphakarayagn iyan a go pphiliin iyan so mabagr on kaan iyan manggalbk.

Na amay ka da' a miaadn kiran a manga katharo' a rowar ko katharo' o isa kiran na aya mapayag na so kialangkap iyan sii kiran sa da iran sankaa na khatndo' so kapnggalbka on ka kagiya skaniyan sankai a masa na makasosold ko goliling o *Ijma'* a tiargan (*Ijma' sukuti*) a skaniyan na mapnggalbk sa bagr a dalil a antaan a pamikiran ko karayag iyan, na so galbk ko kakhowaa ko katharo' o *Sahabah* na masasanday sa paganay ko kaphlobaa ko kapiya ankoto a manga katharo' a go so da on kandod o mitharo' on. Na ika dowaa na so kapagilaya on ka an katokawi i marani ron ko Kitab o Allah a go so *Sunnah* o Rasulullah ﷺ sa amay ka di niyan mapakaplbiya na mamili on ko pthakna' on so pamikiran iyan sa di ron phakaliyo sii ko salakaw ron a giyoto so inaloy o manga olowan o manga *Imam* ka datar o *Abu Hanifah* a go so *Shafi'i* a go so salakaw kiran.

Sii sankanan na miakalobay so katharo' o sabaad a inisapar iran so kakowaa on ko kiatharo' a iran sa matag skaniyan pamikiran a khapakay a makaatod na khapakay a maribat sabap ko di ran kapipindiyara, ogaid na kagiya apiya pn da matankd so kapipindiyara ko oman i isa kiran ogaid na kagiya miatins so bnar sii ko kiatimoan ko manga pamikiran iran, na so kiaribata o sabaad kiran ko sabagi' na sii oto makababantak ko pamikiran a tinanggisa, a giyoto i miakaawid kiran ko kapakasolapaya

iran ko pangilay ran a go so gii ron kapamagosaya sa taman sa misampay siran ko bnar, sa kadaklan a pphakatonay oto ko manga mas'alah a kiazosopakaan sii ko kapkaopakat iran ko pamikiran sii sa kaposan.

Sa datar oto a so katharo'a sa so katharo' iran na bagr a dalil na di ndait, ka kagiya kaphakisabotan iyan a so katharo' o *Sahabah* na bagr a dalil a so da' a miakatindg a dalil ko kabagr iyan a dalil ko katatarambisa niyan.

Sa aya pamikiran akn a ontol na khatndo ko *Mujtahid* so kakowaa niyan ko isa sankoto a manga pamikiran ko masa a katankd o kiapakarayag iyan a skaniyan i marani ko Kitab o Allāh a go so *Sunnah* a di so salakaw ron sa di ron phakaliyo ko kalangolongan iyan ka kharomag ko kakhibagakn iyan ko kiatimoan ko katharo' iran a so ron matitinkong so bnar.

So kamataan na zisii ko katharo' o *Sahabah* so pankatan a so di ron kisampay so pankatan o manga katharo' o salakaw kiran a pd ko manga *Mujtahidin*.

Sabap san na so tindg iran odi na kokoman iran na maporo a di so kokoman o Mujtahid ko oriyan iran. Go miatankd a so manga sahabah o Rasululah na miakokom siran sa manga oontol siran sii ko katharo' iran a go so galbk iran a minilawan iran anan ko salakaw kiran a pd ko manga Muslim, sabap roo na so kokoman iran, a go so sambag iran ko manga pakaiza na mabagr a di so tindg o salakaw kiran.

So manga Sahabah o Rasulullah i lantay a miatago' ko pagltan tano a go so Rasulullah, sabap roo na so kasarigi kiran sa tarotop na isosogo' o Islam, ka o maadn kiran so sankaan o manga Muslim na aya dn a khabinasa na so Qur'an a go so Sunnah o Rasulullah a so da rkitano misampay anka'i a dow a sason o da kiran makathitayan.

Misabap san, na so langowan a rido'ay o Islam na aya pananamaran iran imanto ko manga panolon iran, na so kaphagadn iran sa manga sankaan sii ko manga Sahabah o Nabi ka o makaapas siran san sa maadn so sankaan o manga Muslim ko kasasarigi ko manga Sahabah na phakaapas siran ko kapmbinasaa iran ko Islam a go so manga Muslim.

Paliyogat ko sanang a Muslim a di niyan dn pharon a go isapar iyan sa mabagr so langowan a galbk odi na katharo' a aya bantak iyan na so kapagadna ko sankaan sii ko kasasarigi ko manga Sahabah, ka an di khalka'i ankanan a pinto a kallkhan a gii nggalbk o manga rido'ay o

Islam so kalka'i ron ka an siran on makasold sa kapnggbaa iran ko Islam a go so manga Muslim.

وَأَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ  
فَاسْتَغْفِرُوهُ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

*Wa aqūlu qawlī hādā wa astagfirullāha lī wa lakum wa lisāiril Muslimīn min kulli dambin fastagfirūhu innahu Huwat Tawwābur Rahīm.*